

Een romantisch leven

Anne de Vries: „De Levensroman van Johannes Post. Uitgave van J. H. Kok N.V., Kampen.

Woorden krijgen hun beteekenis door het gebruik, zegt een heel oude spreuk reeds. Wat de oorspronkelijke beteekenis van het woord roman dan ook geweest moge zijn, voor ons geldt slechts die van het hedendaagsche spraakgebruik. De roman behoort tegenwoordig tot de letterkunde en men verstaat er onder: een verbeeldt verhaal. Een onmisbare functie voor den kunstenaar is de fantasie, die hem in staat stelt nieuwe werkelijkheden te scheppen. Daardoor onderscheidt hij zich van den kroniekschrijver, die een objectief beeld wil geven van de werkelijkheid, zooals die zich aan hem voordoet. Zijn weergave is een soort copie, of liever een fotografie van het gebeurde, daar een zekere subjectieve instelling altijd overblijft.

De romanschrijver kan men dan vergelijken met den kunstschilder, die een subjectief beeld geeft van de werkelijkheid, die deze herschept tot zijn voorstelling daarvan. Ieder, die wel eens gebladerd heeft in een verzameling van schilderijen-reproducties, kan het enorme verschil opmerken tusschen b.v. de Hollandse genreschilders en een Picasso. Beiden gaan au fond van een werkelijkheid uit, maar welk een enorm verschil is er in hun visie daarop.

Niet anders is het in de romankunst. Een volbloed naturalist en een romantische schrijver beelden op eigen wijze hun voorstelling uit. En het zou dwaasheid zijn aan den één een grootere waarheidszin toe te schrijven dan aan den ander. Zijn het beiden kunstenaars, dan geven ze beiden de waarheid, d.w.z. hun waarheid, want hun instelling is zuiver subjectief. Dat is ook zoo met het oordeel van het publiek, als het de opvatting van den eenen kunstenaar „net echt”, en die van den ander „onzin” noemt. De fout is hier, dat er twee werelden met elkaar vermengd worden, daar men sprekend over een kunstwerk, daarbij de maatstaf aanlegt van de wereld om ons heen.

Anderszids is menig schrijver de dupe geworden van een soortgelijke doorenmenging, als hij in een fictief verhaal personen laat optreden uit de werkelijkheid. Het historisch verhaal en de biografie zullen zich vooral moeten hoeden voor een dergelijke menging. Een historische figuur heeft een zeker vast karakter gekregen, men kent hem door zijn optreden in het openbaar. Gebruikt een schrijver hem als hoofdpersoon in een overigens fictief verhaal, dan loopt hij gevaar of zijn visie op een bepaald gebeuren te vervringen naar den bekenden kijk van den hoofdpersoon, of 't karakter van den „held” geweld aan te doen, door hem dingen te laten zeggen of doen die strijden met zijn historisch vastgesteld karakter. Nog moeilijker maakt hij het zich mischien, als hij een man uit eigen tijd neemt als hoofdpersoon.

Dit laatste heeft Anne de Vries aangedurfd, toen hij den „Levensroman” schreef van Johannes Post, een der grootste verzetmensen gedurende de bezetting.

Er zijn al vele verzetromans geschreven, meer of minder geslaagd. Na het lezen vraagt men zich wel eens af of het nu reeds de tijd is om een goed verzetboek te schrijven als roman. Moet er eerst geen grotere afstand komen tusschen den schrijver en de gebeurtenissen? Kan men eigenlijk nu meer geven dan documentatie-verhalen, het vastleggen van bepaalde gebeurtenissen, die wellicht veel later bronnen kunnen worden voor den romanschrijver? Staant wij nog niet te dicht bij het gebeuren, zoodat wij onze kennis van de feiten verwerkt willen zien in den roman, waardoor de menging van de twee werkelijkheden ontstaat? Kunnen wij nu reeds nauwkeurig overzien de werkelijke beteekenis van een bepaald persoon, als wij zijn rol bij incidentele gebeurtenissen precies weten, doch wellicht den samenhang dier gebeurtenissen in het geheel, nog niet zien?

De titel van de Vries' nieuwste boek bevat al een dualisme. Het wil zijn een levensverhaal, een biografie dus, maar ook een roman. Men kan nu eenmaal van een romanschrijver niet verwachten, dat hij een zuiver historisch verhaal geeft, maar ook mag men niet van den biograaf vergen, dat hij het leven van zijn persoon te veel losmaakt van het werkelijk gebeurde.

De Vries heeft de moeilijkheid m.i. goed opgelost. Hij was sterk gebonden aan een bepaalde opdracht, moest de feiten naar waarheid weergeven, zonder evenwel alles zoo te mogen behandelen, als hij zou kunnen doen, als hij geheel vrij stond tegenover den hoofdpersoon. Diens familie en vrienden leven grootendeels nog, zoodat piëteit den schrijver zal dwingen zekere samenhangen te verzwijgen. De kunstenaar heeft nu een levend portret gegeven van den grooten leider van de L. K. P., een persoonsbeeld dat tot ons spreekt door de zuivere analyse van karakter en zielsgesteldheid. Met zijn literaire röntgenstralen doorlicht hij zijn hoofdpersoon, we hooren hem denken, wij zien zijn verborgenste beweegredenen.

Romantisch is het begin, de jeugd. Wij zien hem opgroeien in een huisje op de wijde Drentsche heide. Een kind uit de vrije natuur zal nooit zich kunnen voegen naar dwang van vreemden. Wel heeft het als

lid van een groot gezin geleerd zich te schikken naar de eischen van het familiale en sociale leven, waardoor het een vrijheid leerde kennen die luisterde naar de wetten. Doch deze wetten zijn door God gesteld en vragen absolute gehoorzaamheid. Een liefdevolle moeder, in de practijk gevormd tot een wijze vrouw, en een verstandige vader, onverzettelijk in geloofszaken, leiden het teere jongetje, dat amper levensvatbaar was en voeden het op tot een vromen, stoeren werker. Onder moeilijke omstandigheden groeit hij uit tot boer, handelaar, leider van jeugd- en mannenverenigingen, ouderling en wethouder. Een man van alle markten thuis, een geboren leider, die kan omgaan met allerlei slag van menschen; een christen, die kinderlijk gehoorzaamt de stem van zijn hemelschen Vader, die weet, dat men Gode meer moet gehoorzamen dan de menschen. Een echte Drent, zoon van het land, dat Anne de Vries kent als weinigen, in wien zachtheid en onbuigzaamheid harmonisch vereenigd zijn. Zoo rijst langzaam uit de bladen van dit boek de gestalte omhoog van den grooten illegalen werker, een man, die met den geleerden dr. Dam de geestelijke leiders werden bij het verzet tegen de anti-christelijke machten van Nazi-dom en N.S.B.

Romantisch ook is vooral het slot. Langs tal van feitelijkheden, boeiend beschreven, doch zonder opmaak, indrukwekkend juist door de soberheid van het verhaal, voert de schrijver ons naar het einde. Een bijna onmerkbaar toenemende spanning voert tot den climax — de mislukte overval op de Weteringschans. Dan komt snel het einde, de heldendood van een van Nederlands grootste zonen, in een paar woorden aangrijpend geschilderd.

Anne de Vries is heel goed geslaagd in het oplossen van zijn moeilijke opdracht. Hij heeft een zuiver historisch verhaal geschreven over het nationale verzet; hij gaf een boeiende biografie van een der voornaamste leiders, zoodat zijn werk groote documentaire waarde bezit. Doch hij wist in den persoon van Johannes Post den geestelijken achtergrond van het verzet aanschouwelijk te maken. Het romantisch levensverhaal van den organisator van het verzet, dat door zijn veelzijdigen inhoud met den bontsten avonturenroman kan concurreeren, werd tevens tot een prototypisch getuigenis van Gods bewarende zorg voor ons land, terwille van die mannen, die hun leven stelden in Gods hand, ter verdediging van Zijn zaak op aarde.

Dit boek is zoodoende veel meer geworden dan men verwachten kon, gezien de beperkingen die den schrijver werden opgelegd. Het zal voor velen, nu en later, een gewenscht en heilzaam bezit zijn.

H. S.

GRONINGER Brieven

Amice frater.

Het is ten allen dage gezien, dat wij menschen vaak bang zijn voor de kerk van Christus, niet als zij ons spreekt van haar beloften voor de eeuwigheid, maar van haar eisch voor het heden. En dat heden overal, zonder dat er eenig plekje is, waar die eisch niet tot onze consciëntie spreekt.

Dan wordt die kerk in haar getrouwe prediking menigmaal een sta in den weg. Zij verstoort allen valschene vrede. Zij breekt een door ons zoo gewaardeerde eenheid, die kracht zou schenken aan onze actie, immers zoo goed bedoeld. Zij roept op tot gehoorzaamheid; een gehoorzaamheid, die ons nopen kan om alles, waarop een mensch zoo graag zijn betrouwen zet, los te laten.

Eén ding ontbreekt u, zeide de Heere Jezus tot den rijken jongeling, die er op stond dat hij al Gods geboden had onderhouden: wilt gij volmaakt zijn, verkoop wat gij hebt en geef het den armen en gij zult een schat hebben in den hemel en volg Mij.

Nu wordt ons, als wij dit verhaal hooren, soms aanstands tot onze geruststelling gezegd, dat dit voor ons geen eisch tot afstand van onze goederen inhoudt. Zoo verstoort het Evangelie niet onze rust. Maar ik zou denken, dat het ons wel geldt. En allen dag. Verkoop den datgene, wegdoen, wat ons hart meer bindt dan het waarachtig volgen van den wil van onzen Koning en Heere.

Maar de menschen, die groot zijn in de wetenschap, in de kunst, in de politiek, zijn gemeenlijk vuerbang voor de kerk, die de zuivere verkondiging van het Woord Gods brengt, de sacramenten rein bedient en de tucht naar het Woord handhaaft.

Geen gevaarlijker ding voor de vrijheid van het leven, naar het dan wel schijnt, dan zulke kerk. Geen heerschzuchtiger menschen dan haar dienaren. Pas op voor hun inneming in uw zaken. Laat hen blijven op — nu ja, hun terrein, zoo des Zondags, en dan kalm, waardig, eerwaardig vroom. Men kan er zóó een geweldig respect voor hebben.

Wie kent niet die „waardige” predikers in romans bijv.? Is er nu reden om voor de kerk te vreezen? Moet de wetenschap in haar heur voornaamsten vijand zien? Het wordt door wijsgeeren beweerd. Maar men weet,

als het Geneve betreft, slechts op één slachtoffer te wijzen, en dan nog ten onrechte: Servet.

Onderstel nu, dat de officieele wetenschap slechts één slachtoffer kende van haar miskenning en onderdrukking en vervolging van waarachtige baanbrekers voor nieuwe vruchtbare gedachten — en dat waren zeker niet altijd professoren — zou men dan niet zeggen, dat die ééne uitzondering den heerlijken regel bevestigde: de wetenschap kent geen bloed? Maar zij heeft haar slachtoffers bij duizenden.

Onderstel voorts, dat de staatkunde in den loop der eeuwen slechts één enkelen martelaar voor haar rekening behoefde te nemen, zou men dan niet zeggen, dat de staat de lieflijkste verschijning is, die de wereld ooit kende en de politiek de meest onschuldige bezigheid onder de menschen?

Maar hier stroomt het bloed en rijst de gruwel hooger dan de bergen.

Wie daaraan denkt geeft Brunner geen ongelijk als deze zegt in zijn „Das Gebot und die Ordnungen”: „Jeder Staat ist das Gebilde von menschlicher Sünde grössten Stils. Im Staat sehen wir Menschen unsere eigene Sünde tausendfach vergrößert vor uns”.

In elk geval heeft de kerk, als zij getrouw is aan haar opdracht, veel meer van den staat te lijden gehad, dan de staat ooit van de kerk. Leed die staat er ooit onder?

Leed onze Nederlandsche staat er onder?

Laat dan Groen van Prinsterer getuigen in zijn „Maurice et Barneveldt”. De Nederlandsche staat met al de rijke goederen, die zij ooit had, is uit de belijdenis van de kerk der reformatie geboren. De politieke vrijheden zijn de vrucht van de Calvinistische reformatie der zestiende eeuw.

De handhaving van het recht der ware kerk in de dagen van den strijd tegen den Arminiaan, beteekende de bewaring van onze onafhankelijkheid en vrijheid.

Alle aantasting van de belijdenis der kerk door de Synode van Dordt ons, in volle gehoorzaamheid aan het Woord van God, gegeven, tastte ook het staatsleven aan in heel zijn bestaan.

Heeft de trouw van de kerk der reformatie ons volk ooit kwaad gedaan? Of heeft de loslating harer belijdenis ons de slavernij der revolutie gebracht?

Deed de Afscheiding aan de politiek schade, of brak de Doleantie de kracht der politieke partij?

Vanwaar dan toch die vrees der politici ook van dezen dag? Oldenbarneveldt biedt ons het echte voorbeeld van die vrees. Hij gedoogde geen uitzondering op de suprematie van den staat en zoo waagde hij, naar Groen zegt, tweemaal aanval op de kerk der reformatie: op haar onafhankelijkheid; haar kerkenorde; en op haar geloof; de belijdenis.

Hij zag met schrik de scheuring komen in de kerk, zooals thans de politieke leiding in de antirevolutionaire partij zulks doet. Hij maande tot tolerantie, verdraagzaamheid. Voor zijn dag had dit tengevolge, dat de dwaalleersaars vrij spel zouden hebben in de kerk, maar dat de mond van den getrouwen dienaar van Jezus Christus gesloten moest worden.

En wie daarnaar niet wilde luisteren werd met behulp der politieke macht uit de kerk gejaagd.

Heel de zaak was, zegt Groen, voor Oldenbarneveldt politiek. Voor Maurits religieus, want hij herinnerde zich den eed, dien hij had afgelegd, dat hij de vrijheid van de kerk der reformatie in het handhaven van haar orde en belijden zou handhaven.

Noch Maurits, noch ook Willem Lodewijk dachten er aan den Arminiaan te verbieden godsdienst oefeningen te houden. Hun vrijheid zou bij hen ook zeker zijn. Maar de ware kerk moest haar gehoorzaamheid zuiver kunnen bewaren en haar vrijheid mocht niet worden aangetast.

Vroegen de gereformeerde kerken dan van de politiek eenig ander ding dan de vrijheid? Zij begeerden niets anders dan een nationale synode, d.w.z. de kerk zou haar eigen zaak kunnen regelen naar de eigen wet. Maar haar getrouwe dienaren waren er zich ook van bewust, dat zij tegelijk stonden voor het fundament van den staat der reformatie.

En dat predikten zij ook. Zij zagen met schrik de groeiende heerschzucht der humanistische regenten, die de volksrechten krenkten, en de burgerlijke vrijheden aan het volk ontroofden.

Ook ongelooftige historici zien nu wel in, dat Vondel's hekelichten vuile laster bevatten. Zelfs ds Smout biedt men thans wel eerherstel. En dat terecht.

De getrouwe dienaren van de ware kerk zagen geen enkel „levensterrein” gesloten voor de gehoorzaamheid aan het Woord des Heeren. En deze ware kerk heeft door haar prediking en tucht nimmer voor één enkel moment het politieke leven geschaad.

Dat geschiedde wel, toen er afval kwam, en de dienaren van Christus, die Zijn Woord moesten verkondigen, geen woord meer hadden voor het gansche leven, maar slechts tot troost van alle vrome lieden, die den Zondag voor den „godsdienst” reserveerden en alleen maar vroegen om „stichting” der vrome zielen, die wel graag zoo af en toe eens aan de heerlijkheid van de toekomst — lang mocht zij nog uitblijven — werden herinnerd.

Is het nu niet merkwaardig, dat deze vrees van diegenen, die in de politiek de leiding moeten geven, zij het in ietwat anderen vorm dan in de dagen van Oldenbarneveldt, opnieuw te aanschouwen valt, nu door Gods gunst de afval in de gereformeerde kerken weer mocht worden gestuit door nieuwe reformatie?

Weer reldingen ren: dam zelden zi brand in nale eenk laat ons blijft. Na

Hoe? V geven. D er reeds

Wel formiteit weer. M Groens w

Een te de woord worden g niet de t

En een ieder, di tuigen ve tie, de b nis, ook

Voorts onderwij te vervollitieke le zegenend

maakte, het polit gend zag doordrijv

Dat al Maar houding. Dacht, afhankel

het sche van has doen aar

Dat de Gods zit de zeven Dacht, het achte

partij ba al won; Dacht, hulp zelf

kunnen l gesproke Alle nimmer

op de g Zijn w afhankel Daaro

heid bes ren, die Met h

Klacht v

In zijn teur var opmerkin selo de j

Jeugde der pre meisjes door de

hen zelf, Da Vo Eenig

bode uit enkele o dozen ki

werk ov stukje g toe, mai constate

Thans weldig u zijn tege Al is

den en t volledig gaan ve mijdelijk

citeeren Ik u dacht, regeld Dit

nader te doet Dijk et Dedder in de

In Voorts de 3e j

KERKNIEUWS

Beroepen te:

Heemstede, L. J. Goris te Emmen-Erfscheldenvveen.

Aangenomen naar:

Middelburg, J. W. Verheij, Den Haag.
Groningen, L. L. v. d. Vliet, Ten Post.
Smilde-Diever, D. Los, cand. te Voorburg.

Bedankt voor:

Tiel-Zaltbommel, Zuidwolde, Gees, Minnertsga, Oude Bildt-
zyl, Rozenburg en Heerenveen, D. Los, cand. te Voorburg.
Groningen, R. H. Bremmer te Zwolle.

— DELFT, Adres Kerkeraad: C. v. d. Vliet, Hugo de
Grootstraat 196.

— ZUTPHEN, Adres Kerkeraad: H. Abbink, Pr. Bern-
hardlaan 242.

— De G. VISEE. De toestand van De Visee is vooruit-
gaande en vrij gunstig te noemen, zoodat hij verleden
week het ziekenhuis mocht verlaten.

— LEGERPREDIKANTEN. Hieronder volgen de voor-
loopige adressen van de 3 predikanten van onze kerken,
die naar Indië zijn vertrokken:

Majoor Ds J. v. d. Wielen, res.-legerpredikant no.
100824006, 4-II R.I. V-Brigade, Veldpost Batavia.
Kapitein Ds H. Bouma, Territoriaal Commando Z.O.
Borneo, no. 170204007, Veldpostkantoor Balikpapan.

Majoor Ds G. Ph. Pieffers, res.-legerpredikant, no.
060110000, III-12 R.I., 2e Inf. Brigade, Veldpost Batavia.

— KATWIJK a. d. RIJN—KATWIJK a. ZEE. Op de
gecombineerde kerkeraadsvergadering werd de vraag be-
sproken of aan samenwoning boven samensmelting de
voordeur moet worden gegeven. Daarbij bleken de bezwa-
ren tegen samenwoning wel zoo talrijk en overwegend te
zijn, dat met groote eenparigheid van stemmen tot samen-
smelting van beide gemeenten werd besloten. Dit besluit
zal in beide gemeenten worden afgekondigd en de appro-
batie van de classis zal hierop worden gevraagd. Aan de
Deputaten bij de Hooge Overheid zal hiervan t.z.t. mede-
deeling worden gedaan. De aanwezige bezittingen en schul-
den van beide gemeenten zullen door de samengevoegde
gemeente worden overgenomen.

— PSALMBERIJMING. Ter wille van de Psalmrefo-
matie wordt ook van ons gevraagd om medewerking.
In 1948 is, onder de coördinerende werking van de Stichting
Psalmgezang, de voorlaatste redactie van de H.
Hasper's psalmberijming verschenen. Tot het eind van dit
jaar houdt de auteur zich aanbevolen voor opmerkingen
en correcties. Daarna wordt de definitieve lezing van dit
nieuwe psalmboek vastgesteld.

Onze kerken hebben — hoewel voor haar de noodzaak
van een nieuw psalmboek ook geldt en door haar wordt
gevoeld — officieel nog geen aandeel in deze definitieve
redactie.

Wel hebben de heeren D. W. L. Milo en D. N. J.
van der Pauw zitting in het bestuur van de Stichting
Psalmgezang en wel is Prof. C. Veenhof een der adviseurs
van deze Stichting, doch — aangezien onze kerken geen
deputaten voor deze zaak hebben kunnen benoemen —
dreigt h.i. het gevaar, dat de nieuwe psalmberijming tot
stand zal komen, zonder dat de vrijgemaakte Gereformeer-
de Kerken hierin haar stem hebben doen hooren.

Nu doet zich — door de plotseling aangekondigde bijzon-
dere Generale Synode onzer Kerken, in September a.s. te
houden — een gelegenheid voor, dat onze kerken alsnog
haar aandeel kunnen nemen in de zaak der Psalmrefo-
matie. Indien op die Synode in September deputaten voor
deze zaak zouden kunnen worden benoemd, dan zouden
onze kerken mede deel hebben aan de totstandkoming van
dezen bundel en geen ongewenschten achterstand maken bij
de synodocratische kerken, welke wel deputaten hebben kun-
nen benoemen, en welke — naar het zich laat aanzien —
op haar Generale Synode van 1949 den bundel zullen aan-
vaarden.

Op deze bijzondere Generale Synode van September kan
deze zaak echter alleen aan de orde komen indien eenige
Particuliere Synoden haar ter behandeling op die bijzon-
dere Synode voordragen.

Zoo is het, naar de meening van deze broeders, duide-
lijk, dat hier snel gehandeld moet worden.

Na overleg met enkele onzer prae-adviseurs verzoeken
wij — indien men hun zienswijze deelt — om zonder uitstel
een schrijven tot den kerkeraad te richten met verzoek
om bij zijn classis een vraag in te dienen omtrent de be-
noeming van psalmdeputaten, met de nodige opdrachten,
en deze vraag te doen doortenden naar haar Particuliere
Synode ter doorzending naar de bijzondere Generale
Synode.

Daar de Part. Synoden echter zeer speedig zullen samen-
komen, mogelijk reeds gedeeltelijk haar agenda's hebben
afgewerkt, is het in dat geval noodig dat ZOO SNEL en
zoo algemeen mogelijk deze vraag vanuit de kerken op-
komt en wordt doorgegeven (zie elders in ons blad).

— HEEMSE. Op initiatief van den kerkeraad der Geref.
Kerk is na langdurige besprekingen met de synodale kerk
een schikking getroffen inzake de kerkelijke goederen,
waardoor aan de loopende procedures een einde is ge-
maakt. Alle goederen zijn nu eigendom van de Geref.
Kerk, terwijl de synodale kerk een kapitaaluitkeering ont-
vangt naar verhouding van het zielental, en het mede-
gebruik van de gebouwen op vastgestelde tijden heeft, tot-
dat zij over eigen lokaliteit beschikt.

Wanneer zal het eens zoover zijn, dat men ook daar,
waar de meerderheid synodaal en de minderheid vrijge-
maakt is, tot een schikking bereid zal zijn?

— BAARN. De kerkeraad heeft op 9 Juni een samen-
spreking gehad met den kerkeraad der Chr. Geref. Kerk
ter plaatse, waarbij aanwezig was de consulente van laatst-
genoemde kerk, Ds J. H. Velema van Bunschoten. De be-
spreking was bijzonder leerzaam en besloten werd, het niet
bij deze samenspreking te laten.

bij zich, omdat ze 's Zaterdags met een vrachtwagen
naar Weerselo gebracht waren. In de 4e plaats er was
geen vergunning om een ouderling per auto naar Weer-
selo te rijden. Eindelijk was er geen dominee beschikbaar
om in de morgendienst voor de jongelui te preken. Wat
dan te doen? In zo'n geval moeten de jongelui natuur-
lijk zelf voor de preek zorgen, precies als de jongens
— naar Artikel 31 ergens in de binnenlanden van
Sumatra.

Welnu, dat hebben ze gedaan. Ik gaf daartoe aan de
voorzitter van de J.V. een gereformeerde preek mee.
Zelf ging ik Zaterdagavond naar huis, omdat ik Zondag-
morgen in Enschede moest optreden. Zondagmiddag
heeft een dokter de goedheid gehad mij naar Weerselo
te rijden, opdat ik daar voor de jongens en meisjes
preken kon (dat is natuurlijk, zonder de gemeente, non-
sens, K. S.).

We moeten den auteur de illusie ontnemen dat ook
wij zoo zouden gehandeld hebben. Wij vinden, dat het
„naarstig tot de gemeente Gods komen" inhoudt, dat
je de jongelui en jezelf leert, zóó te gaan logeeren, dat
ze naar een dienst des Woords kunnen gaan. Men noemt
zoo iets voorbereiding voor den sabbath. Het blijkt nu
uit 's mans eigen woorden, dat zijn jongelui heel den
dag geen dienst des Woords gehad hebben, óók des
middags niet. Dat dus de Vogel gelijk had. En dat we
met medelijden een stelletje jongens en meisjes moe-
ten bekijken, dat wordt opgevoed in de leer, dat prof.
Greijdanus, en cand. Schilder, en ds van Dijk en zoo
van den Heere God niet mogen preeken, maar verder
zich van den tegen hen beschermden preekstoel zich
zoo ver leert verwijderen, geestelijk, dat ze op een
goeie dag ontdekken, dat er binnen zooveel kilometer
niets valt te beleven, en dat ze de gemeente Gods dus
maar laten waaien, dien keer. Tant de bruit pour une
omelette sale. Naar Sumatra móeten, en naar Weer-
selo willen, is dat hetzelfde? K. S.

Busken Huët en prof. Greijdanus.

De synodocratische uitingen over wijlen prof. Greij-
danus zijn soms leerzaam. Zoo schrijft de man, die den
kop van den lintworm hebben wou, om het heele beest
uit het kerklichaam weg te kunnen trekken, en toen
met behulp van een „menschelijk-volmaakt" praeadvies
ook aan prof. Greijdanus ging trekken, welke laatste
nog nooit eenig praeadvies, dat hij eenmaal in druk
gegeven had, in de kachel heeft laten stoppen, we be-
doelen ds Meynen van Dordrecht:

De vorige week is van ons heengegaan Prof. Greij-
danus.

Hij had voor eenige jaren onzen Kerken den scheidbrief
gegeven, maar dat nam niet weg, dat wij hem gaarne
als één der onzen bleven zien.

Hij was in vele opzichten, zulk 'n gaaf mensch, en
bezaat zooveel schoone karaktereigenschappen.

Hij kon één ding moeilijk: vergeten, en wellicht ook:
vergeven. Daar waren dingen in z'n leven, die hem altijd
schenen te vervolgen en die hem parten speelden, en die
hem in 'n richting dreven, welke naar de door hem ge-
dane stap leidde. Hij heeft vele leelijke en onbillijke ver-
wijten aan 't adres onzer Kerken en van sommige per-
sonen gemaakt, die hem gaarne vergeven zijn. Hij was,
helaas, ook als hij ongelijk had, onverzettelijk; zooals
zijn gang was, zoo was de man. Wij zien hem nog staan
op de Synode van Utrecht, toen hij 'n op schrift gestelde
rede hield, die ongeveer twee uren duurde.

Wij voelden: dit was z'n Synodale zwanezang. Toen
luchtte hij z'n hart over alles wat hem scheen waar en
onwaar, recht en onrecht te zijn. Nog altijd smart ons
zijn heengaan.

Greijdanus, die betrekkelijk laat begon te studeeren,
was met enkele sprongen student aan de Vrije Univer-
siteit, waar hij de vriendschap en de achting van zijn
commilitones zich wist te verwerven, vooral door zijn
behelpzaamheid en voorkomendheid. Hij kwam echt om
te studeeren en speedig bleek, dat hij 'n uitbinker was.
Kanselgaven had hij niet, maar hij was belijnd en waar
hij de Kerken diende, daar liet hij sporen na. Zijn plaats
als hoogleraar te Kampen was hij voor 100% waard,
en met z'n helderen en scherppinnigen geest heeft hij de
wetenschap en daarmee de zaak Gods en van het Christen-
dom gediend. Fantasiën waren hem vreemd, kritie-
ken, in den besten zin des woords, waren hem elgen. En
zoo heeft hij gewerkt, tot hij moest afbreken. Wat hij
wilde doen, kon hij niet afmaken..... als God roept,
moet de man er zijn.

Z'n begrafenis was, gelijk hij was: sober. En de laet-
ste geluiden, die over z'n graf klonken, waren stemmen
Gods uit Zijn Woord. Het onverderfelijke, dat over 't
verderfelijke triumpheert.

De auteur heeft het over „fantasiën en kritieken".
Dat is de titel van een reeks opstellen van Busken
Huët. Inderdaad, prof. Greijdanus maalde weinig om
fantasiën. Daarom zag hij des te scherper de feiten,
en kwam met gefundeerde kritieken. En toen verklaarde
ds Meynen hem zijn preekstoel onwaardig. En die
valsche kritiek wordt nu begraven onder valsche fan-
tasiën. That's all.

Er is in de heele wereld geen enkele scheidbrief door
prof. Greijdanus ooit gegeven. Er is wel een afvoere-
briefje van dr Impeta, die zich ertoe leende de synode
te helpen aan een argumentje om zich van Greijdanus'
kritieken definitief te ontdoen met behoud van haar
figuur.

Greijdanus kon erg veel vergeven. Maar hij wist nog
wat een kerk en wat een ambt is. En dat weet deze
schrijver niet meer. Greijdanus was onverzettelijk, waar
God gelijk had. Maar deze dominee is altijd verzettelijk,
behalve wanneer 't de figuur van zijn vrienden betreft.

K. S.

Weer sloeg hun de schrik om het hart. Als zij we-
reidlingen waren geweest zouden zij hebben uitgeva-
ren; daar heb je nu weer dat kerkelijk gedonder. Thans
zeiden zij het wat beschaafder. N.l. zoo: jammer, die
brand in de kerk. En dat nu juist, nu zelfs een natio-
nale eenheid aller christenen zoo mooi zou zijn. Maar
laat ons zorgen, dat de brand tot de kerk beperkt
blijft. Niet overslaat op politiek gebied.

Hoe? Wel — de tolerantie moge daár den toon aan-
geven. De geestverwantschap daar blijven. Men had
er reeds uit allerlei kerk.

Wel — laat er een kerkje bij komen. Met de pluri-
formiteit en de interkerkelijkheid redden wij het wel
weer. Maar dan, wat Oldenbarneveldt ook wilde, naar
Groens woord: tolerantie en mutisme.

Een tolerantie, die er toe leidde, dat alle verkeer-
de woord over de kerk in de politieke partij mocht
worden gehoord, maar het goede niet. Wel het Woord,
niet de belijdenis.

En een mutisme, een gedwongen zwijgen, voor een
ieder, die in getrouwheid, ook in de partij, wilde ge-
tuigen voor het recht van de ware kerk der reformatie,
de betekenis harer kerkenorde en harer belijde-
nis, ook voor het staatsleven.

Voorts gaarne het woord aan valsche profeten, die,
onderwijl zich bejwerden trouwe dienaren des Woords
te vervolgen met hun laster en dreiging, voor het po-
litieke leven van niet dan vrede en liefde spraken, en
zegenend de handen uitspreiden over elken vrijge-
maakte, die de doorwerking der reformatie ook voor
het politieke leven nog niet zoo stringent, zoo dwin-
gend zag als die anderen, die radicalen, extremisten,
doordrijvers werden gescholden.

Dat alles beleven wij thans weer.

Maar welk een droeve vergissing ligt er in deze
houding.

Dacht men werkelijk, dat de aanranding van de on-
afhankelijkheid van de kerken der reformatie door
het schenden van haar kerkenorde en de aantasting
van haar belijdenisschriften thans geen kwaad zou
doen aan heel ons volksleven?

Dat de Koning der koningen, Die ter rechterhand
Gods zit een andere is in de twintigste eeuw dan in
de zeventiende?

Dacht men, dat het verzwijgen van de belijdenis,
het achteruitzetten van de kerk, der antirevolutionaire
partij baat zou brengen? Ik zeg: honderdmaal neen,
al won zij zoo ook eenenvijftig zetels.

Dacht men dat het beroep op het Woord, met be-
hulp zelfs van allerlei groote propagandabiljetten, zou
kunnen baten als niet van Schrift en 'belijdenis wordt
gesproken, en die gehoorzaam worden gevolgd?

Alle valsche profeten roemen van het Woord, maar
nimmer werd meer geraffineerd een aanslag gepleegd
op de geopenbaarde waarheid.

Zijn wij ook voor het politieke leven van iets anders
afhankelijk dan van den zegen des Heeren?

Daarom: niet onze eenheid, maar onze gehoorzaam-
heid beslist over onzen wandel in de vreeze des Hee-
ren, die het beginsel ook aller politieke wijsheid is.

Met hartelijke groeten en heilbede, uw toegenegen
MARNIX.

PERSSCHOUW

Klacht van ds Volten.

In zijn nummer van 3 April gaf ds H. Vogel, redac-
teur van ons kerkelijk orgaan voor N. Holl., eenige
opmerkingen over ds Volten, synodocraat, die te Weer-
selo de jeugd, bijeengeroepen door een Synodocratische
Jeugdcentrale, op een Zondag had achtergelaten son-
der preekdienst; alleen maar hadden de jongens en
meisjes „een godsdienstoefening", welke „werd geleid
door den voorzitter van onze J.V.". Ds Vogel citeerde
hen zelf.

Ds Vogel gaf daarop, terecht, critiek.

Eenigen tijd later ontving ik een ex. van een kerk-
bode uit Enschede, waarin ds Volten tegen ds Vogel
enkele opmerkingen maakte. Ik heb dit nummer heusch
dezen keer opgemerkt; wat me niet altijd met druk-
werk overkomt. Toen ik het nog al verwonderd doende
stukje gelezen had, dacht ik: de man geeft de feiten
toe, maar is, zooals meer gebeurt, kwaad op wie ze
constateert; eens kijken wat ds Vogel ervan zegt.

Thans komt in „De Strijdende Kerk" ds Volten ge-
weldig uitvaren tegen ds Vogel en mij, omdat we van
zijn tegenspraak geen nota namen.

Al is De Str. K. een blad, dat we, gezien zijn verle-
den en heden, pas dan op het punt van betrouwbare en
volledige en op zaken ingaande reportage een keertje
gaan vertrouwen, als dit op een bepaald punt onver-
mijdelijk is gebleken, toch willen we wel den auteur
citeren:

Ik kon mijn ogen niet geloven, toen ik dit las. Ik
dacht, dat ik in Weerselo alles zo goed mogelijk ge-
regeld had, en wel als gereformeerde predikant, en nu?

Dit scheen niet zo te wezen. Maar wanneer ik me
nader bezin, zie ik toch geen kans Weerselo anders over
te doen, en ben ik er van overtuigd, dat niet alleen Prof.
Dijk en Prof. Aalders, maar zelfs Prof. Schilder en Prof.
Deddens, als ook de schrijver van bovengenoemd artikel
in de concrete situatie hetzelfde zouden hebben gedaan.

In Weerselo staat n.l. geen gereformeerde kerk.
Voorts ligt het zeker een 10 K.M. van een kerk af. In
de 3e plaats de week-end bezoekers hadden geen fietsen